

Position paper GLB

Gevolgen van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) voor Nederland

Het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK) staat voor de agrarische ondernemers van de toekomst. Ambitieuze, bevlogen en enthousiaste jongeren die klaarstaan om de uitdagingen van de toekomst aan te gaan. Middels deze position paper deelt NAJK haar visie op de voorstellen voor het nieuwe GLB 2021-2027 van de Europese Commissie en wordt er ingegaan op de nationale invulling.

De 8000 leden van NAJK en andere (toekomstige) agrarische ondernemers in Nederland staan voor grote uitdagingen. Europees onderzoek¹ laat zien dat jonge boeren behoefte hebben aan: toegang tot grond, toegang tot kapitaal en toegang tot kennis. Daarbij zijn voor Nederlandse (jonge) boeren ook nog de volgende uitdagingen:

1. Bedrijfsovername
2. Omgaan met klimaatverandering en daardoor extremere weersomstandigheden
3. Het behalen van doelstellingen rond klimaat, duurzaamheid en biodiversiteit met minder beschikbare grondstoffen
4. Sterk fluctuerende markten
5. Beperkte regie in de keten

Volgens NAJK moet het GLB niet slechts focussen op voedselzekerheid, verduurzaming en een leefbaar en vitaal platteland. Het GLB behoort ook optimaal gebruik van de productiefactoren te stimuleren, de landbouwbevolking een redelijke levensstandaard en redelijke prijzen voor gebruikers te bieden en markten te stabiliseren.

NAJK vindt dat jonge boeren goed in beeld zijn in de GLB-voorstellen. Punt van zorg is de uitwerking in beleidsmaatregelen. In de huidige voorstellen ligt er een behoorlijke focus op het aantrekken van nieuwe intreders in de sector. Dat alleen is volgens NAJK niet voldoende. Slechts 3,9% van de boeren in Nederland is jonger dan 35 jaar. Als we het aantal jonge boeren in Nederland daadwerkelijk willen verhogen, moet er ook inzet blijven op opvolgers vanuit de sector. Het aantrekken van nieuwe intreders in de sector is ook een streven van NAJK, maar het is volgens ons onwenselijk dat er wel veel mensen van buiten de landbouw in kunnen stromen dankzij ondersteuning, maar dat er daardoor minder kansen zijn voor bijvoorbeeld bedrijfsopvolgers in een maatschap. NAJK staat positief tegenover het specifiek merken van gelden voor jonge boeren. Het voorstel van de Europese Commissie vinden we echter niet genoeg. We zien graag niet alleen 2% van de eerste pijler naar

¹ Needs of young farmers https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/external-studies/2015/young-farmers/final-report-1_en.pdf (2015)

jonge boeren gaan, maar ook 10% van de tweede pijler. Zo is voldoende geld voor de ondersteuning van bedrijfsovernamekandidaten gewaarborgd en kan iedere jonge ondernemer die investeringssteun aanvraagt, hier ook daadwerkelijk voor in aanmerking komen. NAJK roept in samenwerking met de Europese Raad voor Jonge Boeren (CEJA) de Europese Commissie op duidelijke richtlijnen op te stellen voor de lidstaten over hoe de steun voor jonge boeren te maximeren. Ook roepen NAJK en CEJA op om te investeren in een snelwerkende structuur om de strategische plannen te bekijken en te beoordelen. Het risico bestaat namelijk dat er anders strategische plannen komen te liggen die minder ambitieus zijn.

Scherpe definitie 'actieve boer'

NAJK wil graag dat gelden uit het GLB terecht komen bij de ondernemers die daadwerkelijk (financiële) verantwoordelijkheid voor de agrarische productie dragen en publieke goederen uit landbouwactiviteiten leveren. Zij zijn degenen die dag en nacht klaarstaan om kwalitatief hoogwaardig voedsel te produceren. NAJK pleit voor een Europese definitie waarbij actieve boeren diegenen zijn die de financiële verantwoordelijkheid voor de boerderij en productie dragen en die producten individueel of via coöperaties verkopen. Verder dienen zij als agrarisch ondernemer geregistreerd te staan bij de Kamer van Koophandel en dienen ze publieke goederen van landbouwactiviteiten te leveren. De hoofdactiviteit van de ondernemers dient binnen deze definitie te vallen. Alleen mensen die binnen deze definitie vallen zouden aanspraak moeten kunnen maken op gelden uit de eerste pijler van het GLB. De definitie van jonge boeren omvat dezelfde criteria, met daarbij het criterium dat zij de leeftijd van 41 jaar nog niet hebben bereikt.

Steun voor jonge boeren

Het nieuwe GLB biedt tal van mogelijkheden om jonge boeren te ondersteunen. Via de strategische plannen hebben nationale overheden de mogelijkheid om onder andere een top-up uit te betalen, investeringssteun te geven, innovatie te stimuleren, opstart-steun te verstrekken, grond-mobiliteit te bevorderen en kennis te verspreiden. NAJK ziet graag dat al deze mogelijkheden passend worden gemaakt voor de Nederlandse situatie en beschikbaar worden gesteld voor de jonge boeren.

De periode na de daadwerkelijke bedrijfsovername is voor de jonge boer het zwaarst. De financieringslasten zijn op dat moment het hoogst. Daarom is het belangrijk dat de jonge boer juist dan ondersteund wordt.

Om die reden pleiten wij ervoor dat steun voor jonge boeren pas beschikbaar komt na bedrijfsovername. Daarnaast wil NAJK volop inzet op de Jonge Landbouwersregeling (JOLA), maar wel in een nieuw jasje: in het toekomstig GLB willen wij graag dat er een JOLA komt die breed in te vullen is. Dit betekent dat er niet meer gewerkt wordt met een vaste investeringslijst. Dit om de innovatiekracht van jonge boeren maximaal te benutten. Dit zou beschikbaar moeten zijn voor alle verschillende typen agrarische bedrijven in Nederland. de jonge boer de

mogelijkheid te geven na bedrijfsovername te investeren, wordt er gebouwd aan toekomstbestendige bedrijven. Ook in andere lidstaten blijkt deze maatregel effectief gebleken.

NAJK ziet hier graag een budget aan gekoppeld dat ervoor zorgt dat alle jonge boeren die in aanmerking komen, ondersteuning krijgen bij het doen van zo'n duurzame investering. Dit door maximale fondsen beschikbaar te stellen om alle jonge boeren die graag willen bouwen aan de toekomstbestendigheid van hun bedrijf, te ondersteunen. Mocht het budget overschreden worden, dan geniet een lotingssysteem de voorkeur, aangezien op deze wijze iedere jonge boer zo evenveel kans heeft op ondersteuning.

Jonge boer-proof GLB

Onder jonge boeren is er een sterke behoefte aan een simpeler en doeltreffend beleid. Daarom is NAJK het oneens met de mogelijkheid voor lidstaten om geld over te hevelen tussen de pijlers. Dit maakt het systeem opnieuw bureaucratischer en ingewikkeld. Daarnaast ontstaat het gevaar dat door de politieke waan van de dag, geld bedoeld, beschikbaar gesteld voor en benodigd voor de verduurzaming van de landbouw, toch buiten de sector terechtkomt.

Het nieuwe GLB kent grote nieuwe doelen. Het tegengaan van klimaatverandering en het stimuleren van biodiversiteit vormen ook voor jonge boeren grote uitdagingen. Hier is een passend budget voor nodig.

NAJK verzet zich daarom fel tegen de voorgestelde verlaging van het budget in het Meerjarig Financieel Kader. Wij achten de verlaging onverenigbaar met de verhoogde ambities die het GLB kent en de daaraan gekoppelde verwachtingen vanuit de maatschappij. Daarnaast wordt het belang van economische duurzaamheid bij jonge boeren hiermee niet onderkend. Veel Nederlandse bedrijven kennen nog een afhankelijkheid van de hectarepremie en deze, naar het lijkt, onevenredig snel zal worden afgebouwd.

Daarnaast vindt NAJK dat equivalente maatregelen zoals Veldleeuwewik toegestaan moeten blijven als gelijkwaardige praktijk. Ook in de toekomst willen we graag dat publieke diensten uitgevoerd worden in collectieven en door samenwerking met collega's werkzaam in andere sectoren. Net zoals het ministerie van LNV schetst in de BNC-fiche, vindt ook NAJK dat de mogelijkheden van producenten om in productenorganisaties en duurzaamheidscollectieven samen te werken ruim moeten zijn.

Tot slot. De agrarische ondernemers van de toekomst gaan graag met het nieuwe GLB aan de slag. Om succesvol te zijn en te blijven hebben jonge boeren nu en in de toekomst, duidelijke kaders nodig. Er moet daarom een scherpe definitie komen van actieve boer, er moet voldoende steun zijn vanuit het GLB aan jonge boeren en het gehele GLB moet jonge boer proof zijn. NAJK wil graag de koploperspositie van de landbouw in Nederland handhaven en daar hebben we alle Nederlandse jonge boeren kei- en keihard bij nodig.